

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПРОТОКОЛ

наради щодо ціноутворення на балансуючому ринку електричної енергії

08.01.2024

2-12

Місце проведення: м.Київ, НКРЕКП, вул. Сім'ї Бродських, 19, к. 123,
08 січня 2024 року

Присутні:

від НКРЕКП:

Коваленко Д.В. – Член НКРЕКП (головуючий);
Сідоров І.В. – Директор Департаменту енергоринку;
Колесніков О.В. – начальник відділу нормативно-правового забезпечення ринку електричної енергії управління регулювання роботи ринку електричної енергії Департаменту енергоринку;
Рохвадзе Д.Д. – головний спеціаліст відділу нормативно-правового забезпечення ринку електричної енергії управління регулювання роботи ринку електричної енергії Департаменту енергоринку (секретар);

від НЕК «УКРЕНЕРГО»:

Стремоух О.В. – Директор з ринкових операцій;
Волков О.М. – начальник Департаменту адміністратора розрахунків;
Майстренко І. О. – начальник відділу адміністрування графіків учасників ринку;
Бажан А. М. – експерт з адміністрування нормативно-правових актів ринку електроенергії відділу адміністрування розрахунків та розвитку ринку;
Гальченко А.М. – начальник відділу адміністрування розрахунків та розвитку ринку;

від Міністерства енергетики України:

Новиков К. В. – в.о. генерального директора Директорату електроенергетичного комплексу та розвитку ринку електричної енергії;
Мартинюк О. В. – керівник експертної групи розвитку відновлювальної енергетики Директорату електроенергетичного комплексу та розвитку ринку електричної енергії;

від АТ «ОПЕРАТОР РИНКУ»:

Гавва О.О. – генеральний директор;

від ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО»:

Чуркін А.О. – генеральний директор;
Людмирський В.М. – представник;

від ПАТ «ДОНБАСЕНЕРГО»:

Ларіонов О.В. – комерційний директор;

від ТОВ «ДТЕК ЕНЕРГО»

Божко С.О – представник за довіреністю;

Порядок денний:

Робоча зустріч за участю представників учасників ринку щодо ціноутворення на балансуючому ринку електричної енергії, з урахуванням умов функціонування ринку електричної енергії в період дії воєнного стану в Україні (далі – Робоча зустріч).

Обговорили:

Звернення виробників електричної енергії, зокрема, ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО», АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» та АТ «ДТЕК ЗАХІДЕНЕРГО», щодо впливу зміни ціни електричної енергії на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому та балансуючому ринку за період останньої декади грудня 2023 року та першої декади січня 2024 року на виробників електричної енергії.

Так, за результатами оперативного моніторингу функціонування ринку електричної енергії за період останньої декади грудня 2023 року та першої декади січня 2024 року, НКРЕКП було виявлено нетипові перетікання обсягів купівлі-продажу електричної енергії з ринку «на добу наперед». За результатами зазначеного моніторингу, відповідно до законодавства, було повідомлено Антимонопольний комітет України щодо зазначеної вище ситуації.

Під час наради 08 січня 2024 року відбулось обговорення механізму ціноутворення на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому та балансуючому ринку за період останньої декади грудня 2023 року та першої декади січня 2024 рік, а також обговорення доцільності внесення змін до чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність на ринку електричної енергії.

Слухали представників НЕК «УКРЕНЕРГО», Міністерства енергетики України, АТ «ОПЕРАТОР РИНКУ», ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО», ПАТ «ДОНБАСЕНЕРГО» та **ТОВ «ДТЕК ЕНЕРГО»**.

Обговорено причини суттєвої зміни ціни на ринку «на добу наперед», внаслідок перетікання обсягів купівлі-продажу електричної енергії на інші сегменти ринку та вплив зазначених факторів на балансуючий ринок.

Представниками ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» було зазначено, що станом на сьогодні комерційна складова ринку електричної енергії, у частині балансу

попиту та пропозиції, відрізняється від фізичної складової ринку у частині балансу відпуску та відбору електричної енергії.

Так, фактичний рівень цін, що склались на ринку «на добу наперед» та балансуєчому ринку, позбавляє товариство можливості покриття витрат, що виникають у підприємства при наданні послуг з балансування. Також, станом на сьогодні додатковою проблемою функціонування балансуєчого ринку є неможливість забезпечення НЕК «УКРЕНЕРГО» своєчасних розрахунків з учасниками ринку на балансуєчому ринку за послуги з балансування та небаланси. Затримка оплати зі сторони оператора системи передачі на початку 2024 року – сягає близько 15 місяців. ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» зауважено, що зазначені підстави створюють передумови до неможливості своєчасного проведення якісного регламентного обслуговування обладнання та забезпечення запасами палива. Крім цього, виконання великої кількості диспетчерських команд щодо зміни потужності, може стати причиною виходу обладнання товариства в аварійний ремонт.

Ураховуючи викладене, ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО» запропоновано внести зміни до постанови НКРЕКП від 25.02.2022 № 332, які забезпечать розрахунок за балансуєчу електричну енергію на завантаження у строки, аналогічні строкам розрахунку за аварійну допомогу за відповідний розрахунковий період, та зобов'яжуть НЕК «УКРЕНЕРГО» здійснювати оплату зазначених послуг протягом трьох днів.

Представниками Міністерства енергетики України було зазначено, що для отримання учасниками ринку необхідного для забезпечення беззбиткової діяльності доходу, необхідно здійснювати господарську діяльність на всіх сегментах ринку електричної енергії, зокрема ринку двосторонніх договорів, на якому відсутні будь-які цінові обмеження, а також брати участь у наданні допоміжної послуги, відповідно до Тимчасового порядку придбання допоміжної послуги для забезпечення регулювання частоти та активної потужності в ОЕС України, а саме забезпечення резервів заміщення (третинне регулювання) (далі – ДП РЗ).

Представником ПАТ «ДОНБАСЕНЕРГО» було зазначено, що в період останньої декади грудня 2023 року та першої декади січня 2024 року суттєвого зменшення споживання електричної енергії в ОЕС України, за виключенням окремих розрахункових періодів, не спостерігалось. Додатково товариством було зауважено, що на початку січня були відсутні суттєві обсяги імпорту електричної енергії та спостерігалось значне збільшення обсягів купівлі-продажу електричної енергії на внутрішньодобовому ринку.

Також, ПАТ «ДОНБАСЕНЕРГО» наголошено, що укладенню довгострокових двосторонніх договорів перешкоджає коливання ціни електричної енергії на ринку «на добу наперед», яка здебільшого є ціновим індикативом таких договорів, а з огляду на те, що кожного дня, обсяги споживання електричної енергії перевищують обсяги виробництва приблизно на 700 МВт·год – механізм роботи балансуєчого ринку потребує удосконалення, оскільки наразі спостерігається, що торгівельна стратегія низки учасників ринку

електричної енергії, враховуючи суттєву заборгованість на балансуєчому ринку НЕК «Укренерго», базується на свідомому від'ємному відхиленні обсягів купівлі електричної енергії (з урахуванням обсягів виробітку власних одиниць відпуску) від фактичних обсягів відбору (з урахуванням обсягів продажу). Крім того, за діючого ціноутворення в постачальників послуг з балансування відсутній економічний стимул до надання послуг із завантаження на балансуєчому ринку для компенсації дефіциту.

Ураховуючи зазначене, ПАТ «ДОНБАСЕНЕРГО» запропоновано вивести поза межі балансуєчого ринку учасників ринку, які відповідно до нормативно-правових актів, у період дії в Україні воєнного стану не набувають статусу «Дефолтний» або не можуть бути відключені від мережі через заборгованість, проте здійснюють систематичне споживання електричної енергії на балансуєчому ринку. Також, товариством було запропоновано встановити на балансуєчому ринку граничні ціни, що не пов'язані з фактичною ціною електричної енергії на ринку «на добу наперед» та забезпечити функціонування балансуєчого ринку, як ринку «покарання» – оскільки основну фінансову відповідальність мають нести учасники ринку, що утворили небаланси електричної енергії.

3.4. Представником ТОВ «ДТЕК ЕНЕРГО» зазначено, що товариство зазнало збитків через виконання команд диспетчера на розвантаження. Товариством зазначено, що відповідно до глави 5.14 розділу V Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 309 (далі – Правила ринку) обсяг балансуєчої електричної енергії має бути розрахований за відповідною маржинальною ціною, проте адміністратором розрахунків була застосована для розрахунків фактична ціна електричної енергії на ринку «на добу наперед» (далі – РДН) за відповідний розрахунковий період.

В свою чергу, представниками НЕК «УКРЕНЕРГО» зазначено, що відповідно до глави 5.13 розділу V Правил ринку, якщо всі активовані пропозиції на балансуєчу електричну енергію позначені як такі, що вирішують обмеження системи в зоні, тоді маржинальна ціна балансуєчої електричної енергії цієї одиниці реального часу буде обчислюватись на основі ціни РДН визначеної за результатом торгів на цей розрахунковий період, або у разі якщо торги на РДН на цей розрахунковий період не відбулись - на основі від середньозваженого значення ціни РДН за попередні 30 днів.

Додатково ТОВ «ДТЕК ЕНЕРГО» зазначено, що ціноутворення на РДН в період останньої декади грудня 2023 року-першої декади січня 2024 року вказує на потенційну наявність дій учасників ринку спрямованих на демпінг РДН, оскільки така ситуація можлива за наявності системної пропозиції щодо продажу електричної енергії на РДН за дешевою ціною. Товариство запропонувало звернути увагу на наведені факти та запобігти збитковій діяльності учасників ринку на балансуєчому ринку.

Представниками НЕК «УКРЕНЕРГО» зазначено, що прив'язка ціни купівлі-продажу за двосторонніми договорами до фактичної ціни електричної

енергії на РДН – є результатом торгової стратегії учасників ринку електричної енергії.

Також компанією було запропоновано учасникам ринку, для отримання необхідного для беззбиткового функціонування обсягу прибутку, збільшувати обсяги купівлі-продажу за двосторонніми договорами, зокрема без прив'язки до фактичної ціни електричної енергії на РДН за відповідний розрахунковий період, та залучатися до надання допоміжних послуг, у тому числі ДП РЗ.

НЕК «УКРЕНЕРГО» додатково зазначено, що станом на сьогодні формуються пропозиції до НКРЕКП, у частині змін до нормативно-правових актів НКРЕКП, що забезпечать функціонування на ринку електричної енергії запровадження передиспетчеризації та зустрічної торгівлі. Зазначені зміни мають позитивно вплинути на торгову діяльність учасників ринку, зокрема у частині надання додаткового інструменту для врегулювання обсягів небалансів, до «відкриття воріт» балансуючого ринку.

Також представниками НЕК «УКРЕНЕРГО» було підтримано пропозицію розглянути можливість перегляду граничної ціни на балансуючому ринку електричної енергії, у частині відміни прив'язки до фактичної ціни електричної енергії на РДН за відповідний розрахунковий період, та зауважено про необхідність проведення додаткових розрахунків та моделювання, з метою попередження та запобігання маніпулюванню на ринку електричної енергії, та про відсутність можливості прив'язки ціни надання послуг з балансування до ціни надання аварійної допомоги.

Учасниками наради визнано за доцільне опрацювати потенційні ризики встановлення або перегляду значення максимальної граничної ціни на балансуючому ринку на рівні 125% від значення максимальної граничної ціни РДН за відповідний розрахунковий період, зокрема у частині фінансових наслідків такого рішення та наявності можливості маніпулювання на ринку електричної енергії.

Представником АТ «ОПЕРАТОР РИНКУ» було зауважено, що ціна електричної енергії на РДН в період з останньої декади грудня 2023 року по першу декаду січня 2024 року склались на відповідному рівні, оскільки змінились обсяги та ціни заявок учасників ринку на купівлю-продаж електричної енергії на РДН.

Додатково товариством було зазначено про відсутність необхідності встановлення залежності граничних цін на балансуючому ринку від фактичної ціни електричної енергії на РДН за відповідний розрахунковий період, та запропоновано встановити граничні ціни на організованих сегментах ринку на рівні граничних цін, що діють на організованих сегментах ринку електричної енергії Європейського союзу. Разом з цим, товариством було зауважено на необхідності своєчасного подання податкових декларацій, в тому числі з урахуванням визначеної за результатами торгів ціни електричної енергії на РДН.

Представники НКРЕКП зазначили на необхідності повного та всебічного розгляду вищезазначених обставин, з метою забезпечення балансу інтересів усіх учасників ринку електричної енергії під час державного регулювання.

Також було зазначено, що встановлення або перегляд граничних цін, у тому числі на балансуєчому ринку, здійснюється за наявності істотного коливання цін, відповідно до Методики визначення істотного коливання цін та встановлення граничних цін на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку та балансуєчому ринку, затвердженої постановою НКРЕКП 27.09.2022 № 1221.

Разом з цим, визнано за доцільне доручити НЕК «УКРЕНЕРГО» надати до НКРЕКП інформацію щодо потенційних ризиків прийняття рішення щодо відміни прив'язки граничної ціни на балансуєчому ринку до фактичної ціни електричної енергії на РДН за відповідний розрахунковий період.

Вирішили:

1. НЕК «УКРЕНЕРГО» спільно з учасниками наради (виробниками електричної енергії) та іншими зацікавленими сторонами опрацювати питання щодо альтернативних підходів до ціноутворення на балансуєчому ринку та порядку проведення розрахунків за балансуєчу енергію та надати відні пропозиції до НКРЕКП.

2. Доручити НЕК «УКРЕНЕРГО» опрацювати потенційні ризики встановлення або перегляду значення максимальної граничної ціни на балансуєчому ринку на рівні 125% від значення максимальної граничної ціни РДН за відповідний розрахунковий період, зокрема у частині фінансових наслідків такого рішення та наявності можливості маніпулювання на ринку електричної енергії;

Головуючий

Секретар

Дмитро КОВАЛЕНКО

Дмитро РОХВАДЗЕ